

Wisseling van de wacht

Op 25 september neemt Michel Waterman afscheid van Crescas. Julie Blocq neemt de taak als directeur van hem over. NIW spreekt met hij die gaat en zij die komt.

TEKST ESTHER VOET • FOTO'S CLAUDIA KAMERGORODSKI

Toen Michel Waterman dertien jaar geleden zijn reisbureau verkocht en ruim een jaar later bij educatief centrum Crescas binnenkwam, was het een kleine, zoekende organisatie. De twee oprichters waren kort na elkaar overleden en er was weinig infrastructuur. Nu is het een instituut in Joods Nederland en daarbuiten, een kenniscentrum van naam en faam, met een website en een nieuwsbrief waar menig Joodse instelling jaloers op kan zijn. Dat kan op het conto van Waterman worden geschreven, de man die met hart en ziel werkte om Crescas te maken tot wat het nu is.

Waterman, bijna verlegen: "Dat harde werken ligt in de aard van het beestje. Maar het was van het begin af aan mijn ambitie om het programma dat Crescas bood, te verbreden. Ik wilde diversiteit neerzetten, cursussen voor elk wat wils." Het programma van Crescas werd enorm uitgebreid, er kwamen taalcursussen, maar ook cursussen Joodse cultuur. Er kwam een uitgebreide digitale bibliotheek. "En ik ben trots op onze *Canon van*

700 jaar Joods Nederland, geschreven door Tirtsah Levie Bernfeld en Bart Wallet." De *Canon* wordt inmiddels gezien als standaardwerk voor iedereen geïnteresseerd in de Joodse geschiedenis in ons land.

Voortrekkersrol

Zo'n anderhalf jaar geleden werd Julie Blocq aangehouden als beleidsmedewerker. Het lag toen al in de planning dat zij het stokje van Waterman zou gaan overnemen. Tijdens de sollicitatieprocedure werd snel duidelijk dat zij het zou worden. Waterman: "Ik ben trots op het feit dat ook het bestuur met een jonge vrouw in zee durfde. In dat opzicht vervult Crescas een voortrekkersrol. Het bestuur zelf bestaat ook voor het grootste deel uit vrouwen, wij moeten echt op zoek naar een man, atypisch voor Joods Nederland. Maar Julie was simpelweg de beste kandidaat. Ze is heel erg slim en kent de Joodse gemeenschap."

Blocq: "Ik wist meteen: dit is wat ik wil. De baan is me op het lijf geschreven, een combinatie van jodendom, onderwijs, kunst en cultuur. Toen ik

de vacature zag, dacht ik: dat ben ik." Julie werd anderhalf jaar lang voorbereid op haar taak. "Eigenlijk hebben we nooit bonje gehad, hè? Er was soms wel verschil van inzicht, maar daar kwamen we altijd uit. Ook omdat we allebei het belang van Crescas voortdurend vooropstellen."

Nieuwe generatie

Ze vertellen hoe in het begin Watermans stem nog doorslaggevend was, maar hoe dat langzaam verschoof. Waterman: "Natuurlijk ook omdat Julie met de beslissingen die we namen in de toekomst verder moet. Ik heb er ook geen moeite mee dat dingen in de toekomst anders zullen gaan. Julie is van een nieuwe generatie. Zij weet bijvoorbeeld veel beter hoe social media in te zetten, gaat daar natuurlijker mee om dan ik."

Wat zijn Blocqs plannen? "Allereerst gaan we gewoon door met onze reguliere cursussen, daarnaast hebben we twaalf online cursussen, heel divers. Van een 'starterskit jodendom' tot een cursus Joodse filosofie, waarin we echt de verdieping zoeken. We gaan ook cursussen aanbieden

‘De basis van waaruit ik werk is: divers, inclusief en positief’

in het Engels, die we internationaal online kunnen aanbieden. De basis van waaruit ik werk is: divers, inclusief en positief. Bij ons moet je het gevoel krijgen dat het leuk is om Joods te zijn, óók in Nederland. We kijken vaak naar het beladen verleden, maar de positieve eigenschappen van het jodendom mogen ook weleens naar voren komen. Met inclusief bedoel ik dat we openstaan voor iedereen die geïnteresseerd is in de onderwerpen die we aanbieden.”

Daarin heeft bij Crescas een verschuiving plaatsgevonden. Was de organisatie tot een paar jaar geleden nog exclusief voor Nederlandse Joden, nu kunnen alle geïnteresseerden zich opgeven voor cursussen, waarmee de doelgroep uiteraard enorm is uitgebreid. Waterman: “Dat exclusieve is niet meer van deze tijd. De redenen waarom mensen zich inschrijven voor onze cursussen lopen zeer uiteen, maar we willen iedereen de mogelijkheid bieden zijn of haar kennis te verbreden.”

Samenwerking

Inclusiviteit geldt ook voor de samenwerking met andere Joodse organisaties. Zo werkte Crescas al eerder met het Joods Historisch Museum, het NIW en Stichting Pardes. “Die samenwerkingsverbanden willen we verstevigen,” vertelt Julie.

“Zo gaan we met het NIW debatten organiseren over onderwerpen die interessant zijn voor een breed publiek. Een voorbeeld: begin november, voor de Amerikaanse verkiezingen, organiseren Crescas en het NIW een debatavond over hoe de uitslag het leven van Joden in de VS, hier en in Israël zal gaan beïnvloeden.”

Veel op het bordje van de nieuwe directeur, dus. Toch zal Blocq maar vier dagen per week gaan werken, terwijl Michel er vijf plus werkte. Hoe denkt ze dat te gaan doen? “Grappig dat ik die vraag anno 2016 nog steeds krijg. Had je die vraag ook aan een man gesteld?” vraagt ze ietwat argwanend. Ja, want van Waterman is bekend dat hij dag en nacht bereikbaar was en er te weinig dagen in een week zaten voor al zijn werkzaamheden. Julie: “Ik werk anders. En die vier dagen? Reken maar dat ik ook in de avonden en weekenden actief zal zijn,” antwoordt ze resoluut.

Fonds

Uiteraard is een gesprek met de vorige en toekomstige directeur van Crescas niet mogelijk zonder de naam van Bloeme Evers-Emden te noemen. Bloeme was jarenlang aan Crescas verbonden en ook hier een zeer geliefd en graag geziene figuur. Een van de laatste wapenfeiten van Waterman als directeur was haar naam vereeuwigen. Er is een

Bloeme Evers-Emden Fonds opgericht, mede mogelijk gemaakt door het Ap en Nan van Minden Fonds. Mensen die hun kennis over het jodendom willen verbreden door een Crescas-cursus te volgen, maar daarvoor de financiële middelen niet hebben, kunnen een beroep doen op het Bloeme Evers-Emden Fonds.

En Michel, wat nu? Hoe ziet hij zijn toekomst? “Ik heb heel bewust niets gepland. Ik ga eerst eens op vakantie en daarna een paar maanden niets doen. Nou, wat ik wel van plan ben is om tijdens het IDFA met een slaapzakje in Tuschinski te gaan liggen. En verder? Tot nu toe heb ik bestuursfuncties nog even afgehouden. Ik zie mezelf wel weer iets doen, maar alleen wat ik echt leuk vind. En Julie mag me honderd keer bellen om even te tiktakken, maar je zult mij hier op kantoor niet meer tegenkomen. Zelfs niet voor een kop koffie. Het is tijd om echt los te laten.”

Maar niet zonder een gepast afscheid, aankomende zondag, in de Uilenburgersjoel, want Joods Nederland is Michel Waterman veel dank verschuldigd. ■

Afscheid Michel Waterman, zondag 25 september vanaf 14 uur, Uilenburgersjoel, Nieuwe Uilenburgerstraat 91, 1011 LM Amsterdam.